

Izraelske prijetnje Iranu: Nevolje za cijeli svijet

22 novembar 2011. Izmijenjeno 11:16 CET

Ako je kod onih što donose odluke problem moći povezan sa vojnom silom, stvari često mogu izmaći kontroli.

Nepoznanica je da li, koliko i kakve rakete S-300 posjeduje Iran [EPA]

Piše: Neven Kazazović

Nakon što je Međunarodna agencija za nuklearnu energiju Ujedinjenih naroda prvi put preciznije izvijestila da u Iranu postoji opredjeljenje za izgradnju nuklearnog oružja, učestale su prijetnje Izraela o mogućem napadu na ta postrojenja. U proteklih šest godina Izrael je često prijetio Iranu, i to se obično događalo u vrijeme određenih kriza u bliskistočnom i srednjeistočnom području. U ovom času mnogi u svijetu tragaju za odgovorom da li će do takvog napada doći, kakve bi prouzrokovao posljedice ili će se ponoviti odluke iz ranijih godina, kada je naglasak stavljen na sankcije, a ne vojnu silu?

Prvo o vojnom aspektu problema.

Izrael i Iran u ovom sučeljavanju ponavljaju u određenoj mjeri specifičan odnos, koji je, recimo, bio veoma aktuelan u vrijeme najtežih perioda Hladnog rata. Tada nije bilo pitanje koliko Amerika i SSSR imaju bombi, raketa i bojnih glava, nego je krucijalno pitanje bilo kakva im je bila zaštita

od eventualnog nuklearno-raketnog napada. Tu je neka vrsta paradoksa da se odbrana od takvog napada, popularno nazvana raketni štit, uvrštava zapravo u ofanzivno oružje. Onaj ko ima efikasniji štit može primiti prvi udar i omesti ga i u uzvratnom udaru uništiti protivnika.

U ovom izraelsko-iranskom slučaju neophodno je prvo razmotriti iransku protuvazдушnu odbranu. Ako bi napad bio isključivo izraelski, to znači da bi glavnu ulogu imala avijacija. Izrael ima oko 300 aviona takozvane prve linije, različite, veoma modernizovane verzije F-16 i F-15. Takav napad podrazumijeva da bi izraelski avioni morali letjeti maršrutama koje prelaze preko više arapskih zemalja i znatnom dužinom i iznad iranske teritorije. Znači, jedan veliki dio napadačkih eskadrila imao bi zadatak da prvenstveno eliminiše protuvazдушnu odbranu (projektili, radare, artiljeriju i lovce) i tek tada usmjeri napad na nuklearna postrojenja.

Spekulacije i mogućnosti

Da li iranska odbrana može efikasno odgovoriti na ovakav napad? U posljednjih nekoliko godina učestale su vježbe, protuvazдушna odbrana je odvojena od vazduhoplovstva. Raketna odbrana u svom sastavu ima projektili HAWK, koji su modernizirani iranskim snagama, posebno novim sistemom navođenja (samostalno radarsko). Tu je i tridesetak sistema TOR M1 ruske proizvodnje, i to su projektili zemlja-vazduh kraćeg dometa.

Nepoznanica je da li, koliko i kakve rakete S-300 posjeduje Iran. Po nekim analizama, Iran ima izuzetno dobar sistem S-300 i on je uvezen iz Rusije prije nego je ova zemlja obustavila isporuke, što je čak dovelo i do spora Teherana i Moskve. Iranci su saopštili prije određenog vremena da su sami proizveli raketu S-200, koja je, zapravo, iranska verzija S-300. Isti izvori su, međutim, naveli da će uskoro proizvesti S-300 (ali, da ne bude zabune, to je iranska oznaka, a ne ruska) i postoje izvori koji smatraju da je to moguće iranska verzija ruskog antiraketnog projektila velikog dometa koji se označava sa S-400. Ovo, pak, može biti i spekulacija, ali postoji i takva mogućnost.

Što se tiče avijacije, posebno one lovačke, koja bi se mogla suprotstaviti izraelskim eskadrilama, tu su MIG 29, F-4, miraži F1... stotinjak aviona „prve linije“. Iranska protuvazдушna odbrana nije razmještena striktno oko nuklearnih postrojenja, nego i po dubini, na eventualnim pravcima kojima bi letjeli napadači. A oni se moraju i vraćati i negdje puniti gorivo tokom leta. Prema tome, za napadača mnogo kritičnih faza. I vjerovati kako je moguće i u Iranu izvesti sličan napad kao u Iraku 1981. godine (čuvenih dvije minute nad Bagdadom) najbolji je put ka katastrofalnom ishodu i čisti hazard.

Svi se slažu u jednom: Iran bi uzvratio raketnim napadima na Izrael. Iran ima mogućnosti za takav uzvratni udar - projektili "sihab 3" i "sijil", od kojih prvi ima domet oko 2.000 kilometara i dostupni su mu ciljevi i u Izraelu, ali i u Zaljevu, gdje se nalaze američke baze.

To bi bila katastrofa

Kakav štit ima Izrael? Višestruk, mnogi ga nazivaju „jerihon“, ali on je sastavljen od više komponenti. Prva je takozvana gvozdena kupola, što ga štiti od projektila malog dometa (u slučaju da jedinice Hezbollaha krenu na sjeverni dio izraela). Druga i treća komponenta su

antiraketni projektili "patriot" i "arrow 2". Ovaj drugi je suštinski izraelski proizvod i, prema njihovim izvorima, pokazao se na testovima izuzetno pouzdanim. "Patriot" je već korišten u ranijim bliskoistočnom sukobima, njegova efikasnost čini se nije bila baš "apsolutna", kako se tvrdilo, ali i ti sistemi su tehnološki usavršeni. Ono što je važno za ove sustave (isto važi i za iranske, koji su uglavnom mobilni) jeste radarska komponenta. Zato se može pretpostaviti da bi radari koji opslužuju ovaj štit vjerojatno bili prvi na udaru.

Iz ovog se može zaključiti da pitanje rata ili mira u suštini zavisi od vjere svake strane u svoju zaštitu. Odmah da naglasimo da sva dosadašnja iskustva iz ratova pokazuju da apsolutne zaštite nema.

Geostrateška strana cijelog problema: bez obzira šta ko mislio u međunarodnim odnosima, danas je kod mnogih (dovoljno velikih i snažnih) problem moći direktno povezan sa vojnom silom i njenom upotrebom. Nevolja je kada ovakve politike preovladaju kod onih strana koje bi mogle biti u sukobu. Tada pojedini elementi počinju izmicati kontroli.

Za sada i u Evropi i Americi, pa čak i Izraelu, postoje glasovi koji kažu da bi ovakav sukob bio katastrofa i da se tako nešto ne smije učiniti. Čak se može tvrditi da nije slučajno mikrofon ostao uključen kada su francuski i američki predsjednik o izraelskom premijeru govorili onakvim riječima. Njihova nevjerica u istinitost onog što izraelski premijer govori gotovo je sigurno da se odnosilo na tvrdnje kako je neophodno da Izrael napadne Iran.

Da li bi sukob ostao ograničen samo na ove dvije zemlje? Iran je još prije nekoliko godina objasnio da bi se na udaru našli izraelski i američki ciljevi širom svijeta. Da li bi to onda samo produbilo krizu u smislu da se izvede sveobuhvatni napad na Iran i da se, na primjer, ponovi neka libijska varijanta? Rusija je uvijek Iran smatrala svojom stratezijskom predgranicom. Da li bi reagovala u prvoj ili drugoj varijanti napada? Mnogi vjeruju da bi u slučaju isključivo napada na nuklearna postrojenja Moskva protestovala i ništa više. Teško je govoriti o reakciji na opšti napad na Iran. Gotovo je sigurno da bi u tom slučaju stav bio kudikamo oštrije i teško predvidiv. Ruski stav, međutim, zavisi i od onoga što se događa u Siriji. Jer, mogući rasplet u ovoj zemlji može Moskvu ostaviti bez jednog čvrstog uporišta na Sredozemlju. Isto tako, Sirija (pa i Liban) je i u izraelskim kalkulacijama. Uostalom, Sirija podržava Iran, a u Libanu je jak Hezbollah, koji je već uspio da se odupre izraelskom napadu.

A kineska reakcija?

Ostaje još jedan faktor, a to je Kina. Ova sila koja pretenduje na to da u skoro vrijeme doista postane velesila, najveći je kupac iranske nafte i ulaže velika sredstva u razvoj iranskih plinskih polja. Šta bi se dogodilo kada bi Kina ostala uskraćena za ovo? Svaka kalkulacija i to mora predvidjeti.

Evropa (Evropska unija) za sada jeste za sankcije i očekivati je da je to evropski način da se odupre planovima Izraela. Svaka kriza na Srednjem istoku, ma kako se razvijala, dovest će do strašnog naftog šoka i vrtoglavih cijena crnog zlata. Evropa to sebi ne bi mogla priuštiti, posebno u sadašnjem trenutku eurokrize.

Ostaju Sjedinjene Države. Predizborna je godina i republikanski kandidati razmeću se ratobotmošću i prijetnjama. Srećom, tamo ima i podosta hladnih glava. Za novi rat u "močvarama

Azije" nema SAD ni snage, niti novaca. Amerika jeste, nadati se, u stanju da pokaže odlučnost u odbranu vlastitih interesa, a ne lakomisleno da ulijeće u sumnjive avanture zbog nekih tuđih. Naftni šok, recimo, ne bi odgovarao Americi već i zbog toga što bi novi zaplet na srednjeistočnom području ugrozio pozicije Saudijske Arabije, ali i pružio Rusiji priliku da silno ojača i da se u njene kase sliju prave rijeke petrodolara.

Pojedini analitičari smatraju da Izrael ništa neće uraditi dok se ne objavi zvanični izvještaj Međunarodne agencije za nuklearnu energiju. Do tada oprez, pamet i diplomacija imaju šansu. Možda da se to i ovog puta pokaže jačim od ratobornosti nekih koji bi, zarad uskogrudih interesa, svijet uvalili u golemu nevolju. Rat kakav bi nastao nije od onih koji bi donosio ekonomsku dobit i zaradu. Bio bi preskup i lomio bi i najjače.

Mišljenja izražena u ovom članku su autorova i nužno ne predstavljaju uredničku politiku Al Jazeera.

Izvor: Al Jazeera